

de nederlandse taal in japan

prof. sumitaka asakura ● tokiro
emeritus-hoogleraar van de universiteit voor vreemde studiën

Toen het verblijf in Japan aan alle vreemdelingen in 1639 werd ontzegd en Japan zich van de overige wereld afsloot, verkreeg de faktorij van de V.O.C. bij uitzondering het recht om zich op het eilandje Decima in Nagasaki te vestigen en daarop handel te drijven.

Gedurende deze Japanse afsluitingsperiode leerden de intellectuelen in Japan de Nederlandse taal van de leider en de ambtenaren van de faktorij, met de bedoeling om op deze wijze zo veel mogelijk tot de Westerse kultuur te kunnen naderen.

In 1853 verscheen een Amerikaanse vloot van vier schepen onder M.C. Perry in de haven Uruga in Japan om de geloofsbrief van President Fillmore aangaande de openstelling van Japan aan de Sjogoen te overhandigen. Toen T. Harris kort daarop als de Amerikaanse gezant in Japan hier werd heengezonden, vergezelde H.C.J. Heusken, een Hollander, hem op zijn reis als zijn sekretaris-tolk. Al de Amerikaanse officiële stukken moesten eerst door Heusken in het Nederlands

新しい春　そして　新しい　ひびき、
わたしは　その響きのように　この歌が　ひびくのをねがう
わたしは春の夜にしばしばそれを聞いた、
古い町で、堀のところで――
家の中は暗かった、けれど、その静かな街は
黄昏の陽を集めて、空はおそくまで輝いた
そして、黄金の明るい光が
庇をこえて　わたしの窓枠におちた。
すると　若者が　オルガンのパイプのように吹いた、
そのひびきは新鮮な桜んぼのように熱して、
空中に振動した、
それは春の風が　森でたち上がって　旅行をはじめたのだ。
夕方の休息の楽しみも忘れて　それは橋々をこえ、
堀端を　そろそろ通り　いたるところ
若鳥のように　吹きながら　岩壁の上をさまよった、
夕食後の疲れた人たちが
それに　耳をかたむけた、昔話をきくように、
微笑しながら、そして　窓をしめる手は、
その若者が吹く間　しばらくためらった。
その若い春風のように　この歌がひびくことを

わたしはねがう、
ある人の柔らかない眼の笑いより　もっと
わたしの声が　輝くことを　わたしは　ねがう、
幸福、幸福、わたしは　ここに　彼の女の手を
腕の柔らかないわん曲を感じる。おぼろな光の円
屋根が
やさしく　かすんで　わたしの顔を　とりまく
のを、
わたしの声は硝子のはやの中の　ガスの、
黄色い炎のように、もえる、
櫂の隣の小枝からは　若葉がもえる、
きげよ、そこにも新しいひびきがある、
若武者のように、青と黄金に装って
門口に立って、春の先づれを高らかに呼んでい
る。

青く　海が押しやる、
今しがた黄金の泉から流れ出た　新しい太陽の
水を
羊毛のような波の上に、波はそれに洗われ
その光で香油をぬられ、広々とした海原に
白い小羊のように　立ち上がった、
泡の房毛をつけ　頭には角をつけて。
だが海は　その縁でわけて　鬘になった
何度も　また何度も、
黄金の蜜蜂のようなむらがり　青の上におし
かぶさった、
幾千の口々から一杯の露を

そして塩を　まろしいたりに
貝の　赤い唇の縁に　ふき出した、
海岸の花、クリームのように白く黄色いの、
子供の爪のように赤いの　そして筋のあるの、
風吹く夕方の空のような鉛の青の、
角貝たちは彼らのメロディを安らかにつぶや
いた

波のひびきの中に
より明らかにサラサラと鳴るその貝の音が
強い言葉の中の柔らかな母音のようにひびいた、
きらきら輝く水の硝子、硃石の中で
金属の環の中で、貝が鳴った、羽の翼に
音楽に充ちた水泡を積んで
軽い風が運んだ。砂丘をこえて
その水泡が空気を通って吹いて行った
ホーランドの庭まで、そしてその充ちていた美
しいものは落ちた、
そして落ちながらくだけた、その時その音楽は
またひびいた　歌声よりも美しく、
冥想していた砂丘たちは
あちらこちらから　不思議そうに見上げた。
そして水の掃箒の中で、海の向こうで――
幾千の泡めくシートが　うねっている――
そこに一人の若いトリトンが眼覚めた　そして
笑いが、
彼の顔の上に　ひろがった
身のまわりの水の色を見たときに　また
わが上の白い雲の塔を見たときに、

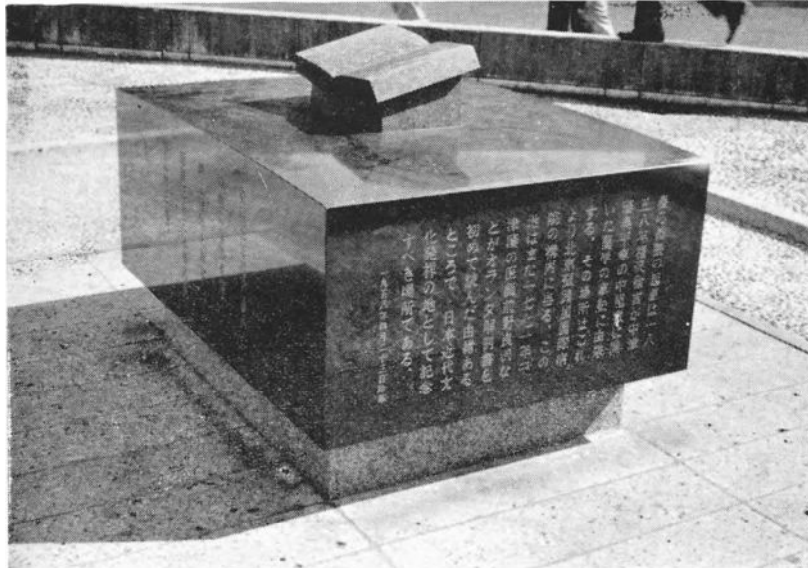
In het boek „Beroemde Gedichten in de wereld“ (uitgave Heibon-sja), Tokio staan ongeveer 40 bladzijden met vertalingen van Nederlandse poëzie in het Japans, vertaald door Sumitaka Asakura en Sumu Asakura. Men vindt er o.a. verzen van Gorter, Gezelle, Roland Holst-Van der Schalk, De Mont, Kloos, Swarth, Van Eeden en Van de Woestijne. Hierboven de Japanse vertaling van het begin van Gorters „Mei“.

vertaald, en daarna door de Japanse tolken in het Japans weergegeven worden.

Alleen door bemiddeling van Holland kwam Japan gedurende meer dan tweehonderd jaar in aanraking met de Westerse wetenschappen, maar met ingang van de Meidji-periode (in 1868) werd het handelsverkeer met andere landen geopend en daarna begon de Nederlandse taal geleidelijk achteruit te gaan in betekenis en het Engels, Frans en Duits namen de plaats van het Nederlands in.

Naarmate de handelsbetrekkingen tussen Nederlands-Oost-Indië en Japan, vooral na de Japans-Russische Oorlog (1904-'5), langzamerhand tot bloei kwamen, werd het belang van de Nederlandse taal voor Japan opnieuw erkend en als gevolg hiervan begon men in 1915 de Nederlandse taal op de Maleise Afdeling van het Rijkskollege voor Vreemde Talen te Tokio (de voorganger van de tegenwoordige Universiteit voor Vreemde Studiën) als een tweede vaktaal te doceren. Dit is geheel en al te danken aan het helder inzicht van Dr. N. Murakami, de toenmalige president van het kollege. In feite ben ik een van de studenten van de Nederlandse cursus uit die tijd geweest. Na in het kollege gestudeerd te hebben, maakte ik, in opdracht van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschap van 1923-'26 met mijn vrouw, Sumu, een studiereis naar Nederland, België en de Verenigde Staten van Amerika om de Nederlandse taal en letterkunde te bestuderen. In 1919 en in 1927 kreeg ik ook de opdracht van het Ministerie van O. en W. Nederlands-Oost-Indië te bezoeken om aldaar de onderwijszaken te bezichtigen.

Ik bleef tot 1963 aan de Universiteit voor Vreemde Studiën te Tokio doceren.

Detail van het monument van het „Begin van de Hollandse Wetenschap” in Tokio.

Sumu Asakura, echtgenote van de schrijver van dit artikel en vertaalster van poëzie van H. Roland Holst-Van der Schalk en Hélène Swarth in het Japans.

Sumitaka Asakura en zijn studenten in een collegezaal van de Universiteit voor Vreemde Studiën te Tokio (1954).

Gelukkig werd er intussen door zeventien docenten uit Nederland en Vlaanderen waardevolle medewerking aan de Nederlandse cursus van onze universiteit verleend. Ik gevoel bijzondere dankbaarheid voor de sympathie van Mgr. H. Ph. Abbinga D.D. die vele jaren op het genoemd kollege doceerde. Hij is Japansgezind en was onderzoeker van de Zen-sekte; hij verblijft thans in De Bilt. Hier moet ik ook de naam van Dr. J.M. Jalink, sekretaris van de bekende Werkkommissie te Den Haag, met erkentelijkheid noemen, die de tegenwoordige toestand omtrent de neerlandistiek in Japan met vriendschappelijke gevoelens bekijkt.

Mijn vele oud-studenten zijn, tot mijn innige blijdschap, nu zeer levendig actief op het gebied der beschaving, diplomatieke betrekkingen en handel.

Maar over het geheel genomen, wordt er hier in Japan, vooral na de Tweede Wereldoorlog, aan de Nederlandse taal te weinig aandacht geschonken en de meeste mensen zijn niet goed op de hoogte van de kennis omtrent Nederland. Ik probeerde, bij elke gelegenheid, mij in te spannen ten einde de schitterende rol van Holland hier in Japan bekendheid te geven.

Ik wenste, met de hulp van mijn vrouw, die mij op de studiereis naar Holland vergezelde, de Nederlandse literatuur zo veel mogelijk hier in Japan te verspreiden, maar het resultaat daarvan beantwoordde niet aan mijn verwachting. Voor de oorlog verschenen er twee publikaties van mijn hand: vertalingen van de werken van Heijermans en Multatuli. Dank zij de omstandigheid dat in Japan na de oorlog de uitgave van verzameide werken uit de wereldliteratuur werd overwogen, werden mijn manuscripten omtrent de Nederlandse letterkunde en de door ons in het Japans vertaalde Nederlandse werken ook in de gelegenheid gesteld om het licht te zien: „Historische voorlichting over Nederlandse en Vlaamse letterkunde“, verschenen bij Uitg. Heibon-sja, Kodan-sja, Tjoeokoron-sja, enz.; „Vertalingen van Nederlandse literatuur voor meisjes en jongens“, uitgegeven door Uitg. Sogen-sja, Kawade-sjobo, Djitoegio-no-nihon-sja en Kodan-sja; „Vertalingen van moderne Nederlandse gedichten“, verschenen bij Uitg. Heibon-sja.

Nu ben ik bezig een uitgebreid Nederlands-Japans Woordenboek samen te stellen; het zal nog een paar jaar duren voor ik mijn werk kan voltooien, maar ik wens voor deze arbeid al mijn krachten aan te wenden.

In de drukwerken uit Nederland, die mijn aandacht trokken, bv. in het tijdschrift dat ten doel heeft om in het buitenland propaganda te maken voor de Nederlandse kultuur, in de gids voor het bezichtigen van de bezienswaardigheden en in de reclames omtrent de beroemde produkten, kaas of chocolade, is er alleen maar van het Engels gebruik gemaakt. Zelfs de verschillende berichten uit de Japans-Nederlandse Vereniging te Tokio worden aan de leden slechts in het Engels medegedeeld. Dit zal natuurlijk wel voor het internationale doel geschikt zijn, maar vanuit mijn standpunt beschouwd, vind ik het jammer, dat er in de brochures uit Holland geen Nederlandse woorden gedrukt worden.